

lehetőleg legkényelmesebben lehessen használni, és azt hiszem, nem szükséges, hogy még külön hangsúlyozzam azon határozott szándékomat, hogy ezen gyűjtemény méltó elhelyezésére nézve az illető illetékes helyen megteendém javaslatomat, a mint annak ideje megérkezett.

Dr. Kanitz Ágost,

r. ny. tan. mint az erd. muzeum növényt. oszt. főőre.

Jegyzőkönyvi kivonatok a megtartott szakülésekről.

a) A folyó 1888 évben megtartott az első rendes havi szakülés január 27-én Koch Antal elnöklete alatt, a mikor Gamauf Vilmos gazdaság-egyesületi titkár előterjesztette a kolozsmonostori gazdasági tanintézet két évi meteorológiai észleleteinek eredményeit, összehasonlító áttekintést nyújtván a Kolozsvárra már 1865 óta eszközölt hasonló megfigyelések átlagairól, különösen a légnymásra és a hőmérsékre vonatkozólag. A kolozsmonostori megfigyelések kiterjednek az időjárás összes tényezőire, melyek összműködésük végeredményében az éghajlatot teszik. Az időjárás mikénti lefolyásának feltüntetése végett előadó a meteorologok által általánosan inaugurált pentádok rendszerét követte és az eként nyert átlagokat graphikai táblázatokon mutatta be. — Daday Jenő a Szt-Anna- és Mohos-tó állatvilágáról tett jelentést saját kutatása eredményei alapján. Bemutatót a gerinczelen állatok majdnem mindenik köréből képviselőket, különösen rákféléket és rovarokat. — Koch Antal bemutatta az általa felvett 11.4 □ mrföld erdélyrészi területnek részletes geológiai térképét, melyet a földm. ipar- és keresk. m. kir. miniszterium megbízása folytán a katonatorzskari térkép legrészletesebb méretei szerint készített. A fölvetett terület főképp B-Hunyad és Egeres környékét foglalja magában. — Székely Bendeguz a pete termékenyítési folyamataira vonatkozó régi és modern nézetek fejtegetése után előadta a Diaptomus castor petéin tett megfigyelései eredményét.

b) A kolozsvári Orvos-természettudományi társulat és az Erdélyi Múzeum-egylet természettudományi szakosztályainak f.é. márcz. 9-én tartott ülésén Koch Antal egyetemi tanár elnöklete alatt értekezést olvasott 1) Vutskits György „Erdély nummulitjeiről“. A tényleg talált 26 faj közt megkülönböztet az értekező síma, reczés, félig reczés, pontozott, vonalozott és kiterült nummuliteket, összesen 6 csoportot, d' Archiac és Haime beosztása szerint. Függélyes elterjedéseket illetőleg arra a tapasztalatra jött, hogy azok a középeocaen párisi emelet Perforata rétegeitől kezdve, f-1 az alsó oligocaen úgynevezett hójai rétegekig követhetők, még pedig: I. Perforata rétegekben, II. Intermedia márga-rétegekben, III. Bryozota-tályagok és márgák rétegeiben, és IV. a Hójai rétegekben. Vízszintes elterjedtségüket meglehetősen nagy területeken constatálta. Talált ő nummuliteket az ország nyugoti és északnyugoti sarkában, Alsó-Járától kezdve Gaurá-ig s innét fel északra egy többé-kevésbé összefüggő láncolatban, a hol mindenütt tetemes részt vesznek Erdély tertiár-rétegeinek alkotásában. 2) Fodor Ferencz egyetemi tanársegéd „A villamos szél kimutatásáról hang által“ című tárgynak megfelelőleg, több rendbeli kísérletekkel, bemutatta a villa-

mos szél keletkezését és hatását. Az ismeretlen kimutatási módoknak felfejtése után rátért a villamos szélnek új, nevezetesen a hang által való kimutatási módjára. E végre ő egy ráámara kifeszített papiros ernyőt megerősített egy állványon. Ez alá — legcélszerűbb a közepe alá — egy hegyes csúcsban végződő jövezetöt erősített meg körülbelül 7—8 cm. távolságban és azt összekötötte egy villám gép konduktorával. A mint most villamot fejlesztett és az ernyő fölé egy, bármily alaku jövezetöt tartott, a tábla rezgésbe jött és ennek következtében meglehetősen erős hang hallatszott. Értekező kimutatta azokat a tényezőket is, melyektől az eként keletkezett hang ereje függ. Ugyanis, a hang ereje függ. *α)* annak a testnek az alakjától, mely a villamosságot az ernyő felé szelalakban kisugározza. Legerősebb a hang csúcson vezetők alkalmazásakor, *β)* az ernyő fölé tartott jövezetö helyzetétől; ennek a hegytől való függőleges vagy vízszintes távolával egyenes viszonyban áll; *γ)* az ernyő fölé tartott jövezetö fölületének nagyságától, melylyel szintén egyenes viszonyban áll a hangerő, *δ)* függ az alsó fémesúcsnak az ernyőtől való távolságától nemcsak a hang intenzitása, hanem egyáltalán a hang létrejöhetése is, *ε)* a hang intenzitása egyenes arányban áll a csúcsból kiáramló villamosság mennyiségével. Értekező a hang magasságára s általában a leirt tünemények okára vonatkozó felfogását is terjedelmesen adta elő. — 3) Primics György „Ásványtani közlemények“ czimén bemutatott: *α)* aránylag óriási, 4—5 cm. hosszú és 2—3 cm széles orthoklas-kristályokat a Muntele mare granitjából, mely a Kis-Szamos forrásvidéki hegység központi tömegét képezi és kitünően porphyros; *β)* staurolithokat Alsó- és Felső-Sebes vidékéről. A fogarasi hegység kristályos paláiban a Staurolith nagyon elterjedt ásvány, de legbővebben és legnagyobb egyénekenben kifejlődve az említett két falu feletti hegységben jön elő, néha 45 cm. hosszú és 2—3 cm széles rövid oszlopos kristályokban, melyek igen sokszor keresztalakú átnőtt ikreket képeznek; *γ)* kyanitot a fogarasi hegységből. Legnevezetesebb előjövetei helyei: A- és F.-Sebes, M.-Skorisouru (Romania) és M.-Csokán (Romania); gyakran ökölnyi nagy kristályok jönnek elő, többnyire staurolith társaságában, de előjön quarzban is, benöve rudas csomókban; *δ)* tremolithot a fogarasi hegység mészköveiből, benőtt egyes hosszú, oszlopos kristályokban, vagy fészkes gumókban. Előjön quarzban is, bennöve, sokszor a rutil társaságában F.-Porumbák felett, a Riu mareban. — 4.) Olvastatott Mártonfi Lajos bírálatos ismertetése e czimű munkáról: „Magyarország ásványai, különös tekintettel termőhelyeik megállapítására Irtá Tóth Mike, Jezus társaságának tagja s főgymnasiunai tanár. Bpest. 1883. 8-o, 565 l. — A bíráló legkiválóan az erdélyi részekben szerzett tapasztalatai alapján tekinti és méltatja e termes munkát. Sajnosan constatalja, hogy a szerzőt tévútra vezette két körülmény; az egyik az, hogy Ackner mineralogiáját tényleg úgy tekintette, mint első rangú művet, a menyinyiben annak hódolt föltétlenül; a másik az, hogy megbízott az erd. Muzeumegylet gyűjteményében, mely a kolozsvári tudományegyetem ásvány-földtani tanárának és a gyűjtemény ez idei főörének saját vallomása szerint még mindig némely tekintetben megbízhatatlan. Az utóbbi évek petrographiai vizsgálatainak eredményeit eléggé tekintetbe nem vette s nem dolgozott kellő kritikával, a minék következtében a közetalkotó, vagy jobban járulékos szerepet vivő ásványok előfordulási viszonyainak igen sok helyt hamis képét adta. Bíráló állításait 58 eset föllejtése által igazolja és záradékul kimondja, hogy e munka nélkülölzi a dolog praktikus oldalán nyugvó szigorú kritikát, s azért legfőlebb néhány szakember használhatja, a kik az adatok megbízhatóságát elbírálni képesek.

